

בהיותו בפומבדיתא — אמרין: עשרין וארבע מסמרים — מותר.

בהיותו בסורא בדרך לארץ ישראל — אמרין: עשרין ותרתינן מסמרים מותר.

אמר רב נחמן בר יצחק: וסימניך של מנין המסמרים שהתיר רבי חייא: עד דאתא מפומבדיתא לסורא — חסר תרתין. שבדרכו לארץ ישראל בין פומבדיתא לסורא נשרו שני מסמרים מסנדלו⁽⁹⁷⁾.

תנן במתניתין: ולא יצא בסנדל יחיד בזמן שאין ברגלו מכה.

שני טעמים נאמרו באיסור שלא לצאת במנעל יחיד בשבת:

א. שלא יחשדוהו חבריו שסנדלו השני נמצא בידו ועובר על איסור הוצאה.

ב. שמא יחייכו עליו חבריו שיוצא בסנדל יחיד, ויבוא לשלוף את הסנדל היחיד ולהוציאו בידיו [רש"י לעיל במשנה דף ס' עמוד א'].

והוינן בה: הא יש ברגלו מכה — נפיק. א-טא שמותר לו לצאת בסנדל יחיד.

השתא דאתית להכי שיש חילוק בין סנדל רגיל לסנדל נוטה, לרבי יוחנן נמי לא קשיא קושיית הגמרא לעיל: רבי יוחנן כמאן? לא כרבי ולא כרבי נתן.

ומעתה יש ליישב שרבי יוחנן שאמר רק בחמש מסמרים התירו דיבר על סנדל רגיל, ונוטה שאני שהתיר בו רבי נתן עד שבע⁽⁹⁶⁾.

אמר רב מתנה, ואמרי לה אמר רב אחא רבי בר מתנה אמר רב מתנה: אין הלכה כרבי אלעזר ברבי שמעון שגזרו איסור טלטול על סנדל המסומר שמא יבוא לנועלו.

והוינן בה: פשיטא שאין הלכה כמותו, שהרי נחלקו עליו חכמים, והלכה פשוטה היא שיחיד ורבים הלכה כרבים!?

ומתריצין: מהו דתימא שכאן כיון דמסתברא טעמא דרבי אלעזר ברבי שמעון — בהא הלכה כמותו. קא משמע לן שגם כאן הלכה כרבים.

אמר רבי חייא: אי לאו דקרו לי בני ארץ ישראל, בכינוי "בבלאי שרי איסורי" לפי שרבי חייא היה מבבל, שרינא ביה בסנדל — מסמרים טובא.

וכמה היה מתיר רבי חייא?

אלא שהיו מקומות [ובזמן הראשונים] שנהגו שלא לצאת בשבת בסנדל שיש בו מסמרים, וכתב הרשב"א [בתשובה ג, רסו הובא בבית יוסף שא] שהוא מותר מצד הדין אלא שאין ראוי להתיר דבר שנהגו בו איסור, והר"ן כתב שהסיבה שנהגו איסור בסנדל הוא מחשש שהוא יפול מהרגל ויבא לטלטלו.

97. רש"י. והוסיף: לסורא חסר, דומה אצל

רובם, צריך שהארבע וחמש הנותרים יהיו קבועים בסנדל בצורה כזו כמו ששמים חמש מסמרים מלכתחילה לנוי הסנדל. וראה לעיל בשם השפת אמת].

96. השו"ע לא הזכיר בכלל את הדין של סנדל המסומר בשבת, והסיבה לכך משום שהרא"ש כתב שמהסוגיא מבואר "שגזרו רק על אותו סנדל שאירע בו המעשה, וצורתו נעלמה ממנו".

ומסתפקינן: **בחי מינייהו מרגליו נפיק בסנדל יחיד?**

אמר רב הונא: באותה רגל שיש בה מכה נועל את סנדלו היחיד.

אלמא, קסבר רב הונא: סנדל — לשום צער עביד למנוע צער מרגליו, ולפיכך התירו לו לצאת באותה שיש בה מכה, שלא יחשדוהו חבריו שטוען בידו את הסנדל השני כי רואים שרגלו האחת יש בה מכה ולפיכך רק בה נועל סנדלו. וגם אין חשש שיבוא לשלוף סנדל יחיד זה כשיחייכו עליו חבריו, משום שימנע מלעשות כן מפני צער המכה.

וחיילא בר רב אמר: באותה רגל שאין בה מכה נועל את סנדלו היחיד.

אלמא, קסבר חייא בר רב: סנדל לשום

תענתו עביד⁽⁹⁸⁾, וזו שיש בה מכה — מכתה מוכחת עליה שאינו נועל בה סנדל, לפי שהמכה מונעתו מלנועל סנדל עליה. ולא יחשדוהו שסנדלו השני טוען בידיו, וגם לא יחייכו עליו.

ואף רבי יוחנן סבר לה להא דרב הונא שאמר באותה שיש בה מכה התירו לנועל את סנדלו היחיד.

ולמדנו זאת ממעשה דאמר ליה רבי יוחנן לרב שמן בר אבא: **הב לי מסנאי,** תן לי את נעלי. **יהב ליה רב שמן בר אבא** לרבי יוחנן סנדל דרגל ימין.

אמר ליה רבי יוחנן: כיון שצריך לנועל את של שמאל תחילה, אם כן כשהבאת לי סנדל של ימין לנועל שוב לא אנעל סנדל של שמאל⁽⁹⁹⁾, ואצא בסנדל יחיד, ועשיתו לרגלי

דומה, ופירש הרש"ש שכונתו היא שיש סימן נוסף לזכור שבסורא התירו בפחות שני מסמרים, שהמלה סורא דומה למלה חסר. [והוא סימן לזכור בין שני הערים באיזו הוסיפו ובאיזו חיסרו].

98. הרמב"ן במלחמות מביא יש מפרשים שהמחלוקת בין רב הונא לחייא בר רב היא — האם מותר לנועל את הסנדל היחיד גם על הרגל שיש בה מכה, או שמותר דוקא ברגל שאין בה מכה, וכולם מודים שברגל שאין בה מכה מותר. והסיבה לכך — שחייא בר רב סובר שסנדל נחשב למלבוש [ואינו משא] רק משום שהוא עשוי לתענוג אבל כשכל מטרתו היא למנוע צער אסור, ואם יש לו מכה ברגל אחת והוא יוצא כשרגלו הבריאה יחפה — מוכח שהוא נועל את הסנדל רק כדי למנוע צער מהמכה ואסור.

והרי"ף והרמב"ם וש"ע [שא, ז] פסקו

שיצא בסנדל יחיד על הרגל שאין בה מכה, והבעל המאור תמה מדוע פסקו לא כמו רב הונא? והמלחמות כתב שהיתה לרי"ף קבלה לפסוק כך, או שהוא מפרש כמו המפרשים הנ"ל שכולם מודים שמותר לנועל סנדל יחיד על הרגל שאין בה מכה ופסק ככולי עלמא. וראה ביאור הלכה [שם] שראוי להחמיר ולא לצאת בסנדל יחיד בכלל, משום שמהירושלמי נראה שהלכה כרב הונא. [ראה ביאור הגר"א שם].

99. מבואר שלפי רבי יוחנן שסובר שצריך לנועל את של שמאל תחילה, אם הביאו לו את של ימין קודם אסור לנועל אחר כך את של שמאל אלא ימתין עד שיביאו לו את של שמאל. וכך למד מאן לדינא הארצות החיים הובא במשנה ברורה [או"ח ד, ז].

אך הדרישה כתב שאף שרבי יוחנן הקפיד להמתין או שלא לנועל אחר כך את של שמאל,

כאילו יש בה מכה ונועל בה בלבד.

והבינה הגמרא שכוונת רבי יוחנן שאמר "עשיתו מכה" — לרגל שנועל בה, התכוון. ומוכח שהוא סובר כרב הונא, שברגל שיש בה מכה נועלים את הסנדל היחיד.

ודחינן: אין ראייה מדברי רבי יוחנן, כי ודילמא רבי יוחנן כחייא בר רב סבירא ליה, שנועלים את הסנדל היחיד ברגל הבריאה והכי קאמר רבי יוחנן לרב שמן בר אבא: עשית את רגל של שמאל כרגל שיש בה מכה שלא אנעל עליה את סנדלי.

ומה שסובר רבי יוחנן שנועל את של שמאל תחילה ואחר כך של ימין, אדא רבי יוחנן לטעמיה.

דאמר רבי יוחנן: סדר נעילת נעליו היא כתפילין כך מנעלים: מזה תפילין בשמאל ידיו — אף מנעלין בשמאל רגליו נועל תחילה. לפי ששמאל היא חשובה מכה הנחת תפילין שהיא בשמאל⁽¹⁰⁰⁾.

מיתבי להקשות על שיטת רבי יוחנן,

ששנינו בבבלי: כשהוא נועל מנעליו, נועל את של ימין תחילה ואחר כך נועל את של רגל שמאל.

אמר רב יוסף: השתא דתניא הכי להקדים נעילת ימין לשמאל ואמר רבי יוחנן הכי להיפך להקדים נעילת שמאל לימין, הלכתא: דעבד הכי עבד ודעבד הכי עבד⁽¹⁰¹⁾.

אמר ליה אבוי: מנין לנו שכל הקדמה שהוא רוצה יכול לעשות, או כברייתא או כרבי יוחנן?

דילמא רבי יוחנן הא מתניתא הסוברת שצריך להקדים ימין לשמאל לא הוה שמייע ליה. ואי הוה שמייע ליה שמפורש בבבלייתא שלא כדבריו הוה הדר ביה.

ועוד יש להקשות: שמה האמת להיפך, ואי נמי שאפשר שבאמת שמייע ליה לרבי יוחנן דתניא בבבלייתא שלא כדבריו, אלא וקסבר אין הלכה כאותה משנה? [בבלייתא]⁽¹⁰²⁾

אמר רב נחמן בר יצחק: ירא שמים יוצא ידי שתייהן גם דעת הברייתא וגם דעת רבי

אפשר לומר שהקשירה היא המעשה שדומה לתפילין ומזכירה אותם. וראה להלן טעם נוסף]

101. ופירשו התוספות שרבי יוחנן לא חולק על הברייתא אלא יש מקום להקדמת הימין מפני שהשיבתו תורה למתן דמים בבהן יד ורגל ימין וכן למצות חליצה, ויש מקום להקדים את שמאל כמצות תפילין. אבל מהקפדת רבי יוחנן על רב שמן בר אבא למדנו שצריך תמיד להקדים את אותו צד ולא לעשות פעם כך ופעם כך. וראה מהרש"א.

102. לא פירשה הגמרא מדוע הוא סובר שאין

אבל אנו לא פוסקים כך לדינא אלא ירא שמים יצא ידי שתייהן [כדלהלן בגמרא], וכרב כהנא שאין לטרוח ולהקפיד כל כך על הקדמת הימין או השמאל, וראה להלן.

100. המאירי מפרש את השייכות של נעילת נעל לתפילין, שראוי ללבוש ולנעול בסדר מסוים — או להקדים את הימין כדי להזכיר שראוי להחשיב ולהקדים את דרך הימין [היותר טובה] ולחלק כבוד למי שהוא הולך דרך ימין, או להקדים את השמאל כתפילין להזכיר את התפילין שהוא יסוד האמונה והייחוד, [ולמסקנא שרק בקשירת הנעל יש להקדים את השמאל,

יוחנן.

ולפעמים היה נועל של ימין תחלה⁽¹⁰⁴⁾.

תנו רבנן: כשהוא נועל מנעליו, נועל של ימין תחלה ואחר כך נועל של שמאל. כשהוא חולץ מנעליו, חולץ של שמאל תחלה ואחר כך חולץ של ימין. וזהו כבודו של ימין, שחולצו באחרונה.

וכן מהלכות כבוד צד ימין: כשהוא רוחץ את גופו, רוחץ של ימין תחילה ואחר כך רוחץ של שמאל.

וכן כשהוא סך את גופו, סך של ימין תחלה ואחר כך סך של שמאל.

ומנו מיהו הירא שמים שעשה כן? מר בריה דרבנא.

היכי עביד לצאת ידי שתייהן?

סיים דימיניה נעל של ימין תחילה כדתניא בברייתא, ולא קטר לא קשר את המנעל. וסיים דשמאליה נעל של שמאל. וקטר קשר מנעל של שמאל. והדר קטר חזר וקשר מנעל דימיניה⁽¹⁰³⁾.

אמר רב אשי: חזינא לרב כהנא דלא קפיד, לפעמים היה נועל של שמאל תחלה,

להקדים את של שמאל, ראה בית יוסף [ד]. והוסיפו התוספות שלפי זה בנעל שאין בה קשירה צריך להקדים את הימין תחילה. וכן פסק הרמ"א [או"ח ב, ד].

וכתב הלבוש [ורבי עקיבא איגר בשם עמק המלך] הסבר נוסף מדוע קשירת הנעל היא דומה לתפילין, משום שאמרו בגמרא חולין [פט, א] שבשכר שאמר אברהם אבינו "אם מחוט ועד שרוך נעל" זכו בניו לרצועות של תפילין, ולכן סדר קשירת הנעל הוא כמו קשירת התפילין. וכתב הארצות החיים שטעם זה [של הלבוש] למדנו שבאנפילאות של בד [או לבד] אין להקדים את של שמאל שאינם נחשבים נעל, [הובא במשנה ברורה ד, ו] ובשו"ע הרב חולק.

104. הבית יוסף כתב שהרי"ף והרמב"ם השמיטו דין זה לגמרי שהם פוסקים כרב כהנא שסובר שאין להקפיד על כך, וסוברים שמוותר לעשות פעם כן ופעם כך [ולא סוברים כהתוספות שתמיד יקדים צד מסוים. וראה ב"ח שם].

הלכה כברייתא שאין עליה מחלוקת? והביאור הגר"א [ב, ד] כתב שהגמרא אמרה זאת לרווחא דמילתא, ומהתוספות נראה שהוא סובר שכונת הברייתא לומר שאפשר להקדים [באופן קבוע] את הימין.

ורבי אלעזר משה הורביץ מפרש שהוא סובר שדין זה תלוי במחלוקת בברייתא במנחות [לז, א] מנין לומדים שמניחים תפילין בשמאל, שאם דרשו זאת מ"וקשרתם לאות על ידכה" יד כהה — למדנו שהחשיבה התורה את יד שמאל, אבל הברייתא סוברת כמו מאן דאמר שדורשים זאת מ"וקשרתם" — דרך קשירה, דהיינו שיקשור ביד ימין על יד שמאל, ואם כן לא החשיבה התורה את יד שמאל אלא אדרבה מפני חשיבות הקשירה בימין מניחים את התפילין על יד שמאל, ולכן יש להקדים את הימין. ורבי יוחנן פסק כתנא קמא שדרשו מיד כהה ולכן אין הלכה כמו הברייתא.

103. ופירשו התוספות שבכך הוא מיישב את סתירת הברייתא לרבי יוחנן, שכל מעלת השמאל היא רק בקשירה, ובמה שהוא קושר את שמאל תחילה הוא יצא ידי חובת הדין של רבי יוחנן

והרוצה לסוך כל גופו, סך ראשו תחילה לפני כל האיברים מפני שהוא מלך על כל איבריו.

שנינו במשנה: ולא יצא בשבת בתפילין.

אמר רב ספרא: לא תימא משנתנו אליבא דמאן דאמר שבת לאו זמן תפילין הוא (105). אלא אפילו למאן דאמר שבת זמן תפילין הוא לא יצא כשהן מונחות עליו, גזירה דילמא יצטרך להורידם מראשו, כגון אם נזקק לנקביו (106), ואתי לאיתויי כשהן בידו ארבע אמות ברשות הרבים.

ואיבא דמתני לה את דברי רב ספרא אסיפא דמתניתין, דתנן: ואם יצא בהן אינו חייב חטאת, ועל כך אמר רב ספרא: לא תימא משנתנו אליבא דמאן דאמר שבת זמן תפילין הוא, ומשום כך אינו חייב חטאת כי זהו מלבושו שהולך בהם בזמן קיום מצותם, אלא אפילו למאן דאמר שבת לאו זמן תפילין הוא, אם יצא בהם אינו חייב חטאת. מאי טעמא? משום שדרך מלבוש עבירה ולא דרך משא (107).

שנינו במתניתין: ולא יצא בקמיע — בזמן שאינו מן המומחה.

שיורידם כשיצטרך להפנות שאסור להכנס עם תפילין לבית הכסא? ותירצו שהגמרא נקטה את החשש שיקרעו כדי לאסור לצאת בתפילין של יד שמוותר להכנס עמם לבית הכסא.

והסיבה שהאיסור להכנס עם תפילין לבית הכסא נאמר רק על תפילין של ראש, כתבו התוספות משום שהם מכוסים ורק השין שבחוץ בתפילין של ראש יש לו קדושת שם, וזה לשיטתם להלן [סב, א] שלצורת היוד והדי' שברצועות אין קדושת שם, אבל יש חולקים ראה להלן.

והתוספות במנחות [לה, ב] מסתפקים אם צריך לחלוץ תפילין של יד כשנכנס לבית הכסא [קבוע] והמגן אברהם [מג, א] נקט שאסור [ודחק את לשון השו"ע שם], וכן משמע מהשו"ע [שא, ז] שאוסר לצאת בתפילין בשבת שמה יצטרך להכנס לבית הכסא ואז צריך להסירם, ולא חילק בין של ראש ושל יד.

107. לכאורה נראה שאין מחלוקת בין הלשונות, שהרי במשנה כתוב שאסור לצאת בתפילין ואם יצא פטור, ושני הלשונות אומרים שהמשנה היא לכולי עלמא ומדוע הגמרא צריכה להביא את

105. האחרונים דנו האם הכונה שבשבת אסור להניח תפילין, או שפטור ממצות תפילין. והנידון הוא [בסימן שח, ד] לגבי אם הם מוקצה בשבת, והאריך בזה השאגת אריה [מא] וכתב שזה תלוי במחלוקת תנאים במנחות [לו, ב] מנין דרשו ששבת לאו זמן תפילין — אם מהפסוק "מימים ימימה" דרשינן גם איסור וכן דעת הרמב"ם [תפילין ד, י], ואם דרשו זאת מהפסוק "לך לאות" ושבת היא עצמה אות, אינו איסור אלא פטור. [וראה ביאור הלכה סימן לא] וכן מבואר בביאור הגר"א שא, ז.

אלא שנחלקו בביאור הגמרא כאן — הגר"א כתב שהסוגיא מדברת למאן דאמר ששבת לאו זמן תפילין והיינו שאסור להניח תפילין בשבת. והשאגת אריה כתב שהגמרא כאן מדברת על הפטור מהנחת תפילין בשבת ולא על האיסור. ויבואר להלן.

106. רש"י. אבל התוספות גורסים דילמא מיפסקי ואתי לאתויינהו, והיינו שהחשש הוא שיקרעו רצועות התפילין ויבא לטלטלם ברשות הרבים. והקשו התוספות על גירסתם מדוע צריך לחשוש שיקרעו הרצועות והרי יש חשש

אלא, כיון דמומחה גברא, שכתב את הקמיע, על ידי שכתב שלושה מיני קמיעות לשלושה בני אדם והועילו לרפאות, אף על גב דלא מומחה קמיע הזה, אפשר לצאת בקמיעותיו⁽¹⁰⁸⁾.

אמר רב פפא: לא תימא מומחה שאמרו במשנתנו עד דמומחה גברא שעשה את הקמיע, על ידי שקמיעותיו הוכחו שהן טובות ג' פעמים, ומומחה גם הקמיע הזה עצמו, שהוא הועיל לשלושה אנשים.

שתי הלשונות?

ב] שהאיסור להניח תפילין מחשיב אותם כמשא מדאורייתא, וכל הסוגיא כאן מדובר רק אם בשבת פטורים מתפילין.

וראה לעיל במשנה [ס, א] שהמנחת חינוך [שיג, יד] כתב את סברת השאגת אריה [הנ"ל] לגבי מי שיוצא ביום כיפור עם סנדל [האסור בנעילה מדרבנן] שיהא חייב חטאת משום שהאיסור מחשיבו למשא. והאחרונים תמהו שמפורש במשנה שאסור לצאת בכמה דברים ופטורים מחטאת? והחילוק מסברת רש"י בתפילין למשנתנו — ביארו האחרונים שבמלבוש ותכשיט אין דרך הוצאה בכך ואפילו כשאסור לצאת בו פטור, אבל תפילין אינם מלבוש ומניחים [ונושאים] רק למצוה — ואם אסור להניחם הם משא ממש וחייבים. [ותפילין עצמם פטור, משום שהמשנה סוברת שמותר להניחם בשבת כמו שכתב השאגת אריה].

108. וכתבו התוספות שכל שכן שאם הומחה הקמיע ולא הומחה הכותב שמותר לצאת בו, ומשום שבגמרא מוכח שהמחאת הקמיע עדיפה וקובעת יותר מהמחאת הכותב. והגמרא להלן מבארת באיזה אופן נעשו הקמיעות עצמם מומחים, ובאיזה אופן רק הכותב נעשה למומחה, ומתי שניהם נעשו מומחין.

ובאופן שניהם נעשו מומחין לכאורה די במה שהכותב נעשה מומחה ולצורך מה צריך לקבוע שהקמיע עצמו גם מומחה? ביארו התוספות שיש בכך נפקא מינה באופן שהכותב איבד את חזקתו כגון שאחר כך הוא כתב שלש קמיעות והם לא הועילו, שמכאן ואילך קמיעותיו

ומבואר בתוספות יום טוב [ושפת אמת] שאם שבת לאו זמן תפילין מוכן פשוט שלכך אסור לצאת בהם משום שהם כמו משא, ואם שבת זמן תפילין האיסור לצאת בהם הוא רק מחשש שיבא לטלטלם. וכמו כן סיבת הפטור מחטאת תלוי במחלוקת — אם שבת זמן תפילין פשוט שפטור משום שהם ממש כמלבוש, ואם שבת לאו זמן תפילין פטור רק משום שהוציאם בדרך לבישה ולא בדרך הוצאה. וראה בספר שבת של מי.

אלא שהקשו מדוע הטור וש"ע [שא, ז] כתבו שאסור לצאת בתפילין משום חשש שיטלטלם והרי הם פוסקים [בסימן כט ולא] ששבת לאו זמן תפילין ולהנ"ל צריך להיות אסור לצאת בהם משום שהם נחשבים משא? ובאמת הרמב"ם [יט, יד] מסביר רק מדוע היוצא בתפילין פטור מחטאת ומשמע שהאיסור פשוט מצד שנחשב כמשא. וראה תוספות חדשים [במשניות] ורבי עקיבא איגר [שם].

ותירץ הגר"א [שא, ז] שהגמרא כאן מדברת אם שבת לאו זמן תפילין ואסור להניחם בשבת, ולכן פשוט שהם משא ואסור לצאת בהם וכך פוסק הרמב"ם, אבל הטור וש"ע סוברים שאף שאין מצות תפילין בשבת אבל מותר להניחם ולכן אינם משא אלא כמלבוש, ולכן כתבו שאסור לצאת בהם רק מחמת חשש שמא יטלטלם.

אולם השאגת אריה [מא] סובר להיפך שאם אסור להניח תפילין בשבת בודאי שאם יצא בהם חייב חטאת כסברת רש"י בעירובין [צה],

בו.

וקושר ומתיר את הקמיע (109) אפילו ברשות הרבים, ובלבד שלא יקשרנו בשיר, אצודה א-א-א או בטבעת, ויצא בו ברשות הרבים, משום מראית העין שלא יאמרו שיוצא בו לשם תכשיט, וזה אסור.

ומקשינן: והתניא: איזהו קמיע מומחה — כל שריפא שלושה בני אדם כאחד. ומשמע שאם ריפא אדם אחד שלוש פעמים עדיין לא נחשב מומחה, וקשה מהברייתא לעיל דתניא כל שריפא ושנה ושלש אפילו אדם אחד נחשב קמיע מומחה (110).

ומתרצינן: לא קשיא.

הא דתניא שריפא שלושה בני אדם הוא לענין למחויי גברא — שהאדם נעשה מומחה לכל מיני הקמיעות בעולם (111) כשריפא שלושה בני אדם משלושה חלאים

דיקא נמי ממתניתין, דקתני: ולא בקמיע בזמן שאינו מן הכותב המומחה. ולא קתני בזמן שאינו מומחה הקמיע עצמו. שמע מינה שדי בכך שיהיה האיש שעשה את הקמיע מומחה.

תנו רבנן: איזהו קמיע מומחה — כל שריפא ושנה ושלש, אפילו אדם אחד שנתרפא על ידו שלוש פעמים.

אחד קמיע של כתב שכתוב בו לחש ואחד קמיע של עיקרין העשוי מצמחים.

אחד חולה שיש בו סכנה ואחד חולה שאין בו סכנה, מותר לצאת בו.

ולא דוקא אדם שנכפה פעם אחת כבר מחמת החולי [נכפה — חולי שאדם נופל מחמתו לארץ], אלא אפילו אם מטרת הקמיע כדי שלא יכפה בעתיד, שיש חולי זה במשפחתו ודואג על עצמו — מותר לצאת

הריטב"א שיש חידוש בזה שלא נאמר שהשעה גרמה להצלחת הקמיעות.

והתוספות פירשו ששאלת הגמרא היא: שריפא ושינה ושילש משמע שמדובר בקמיע אחד, וכאן שכתוב ג' בני אדם כאחד משמע שמדובר בשלושה קמיעים שונים. [ואין הכונה לשעה אחת, אלא להדגיש שמדובר בשלושה קמיעים]

111. רש"י, ודימה זאת לשור שנגח שור חמור וגמל שנעשה מועד לכל הבהמות. [וכן סובר רש"י שקמיע מומחה היינו שהלחש נעשה מומחה על ידי כל אדם שיכתבנו, ןהסברא בשני הדינים שוה] והתוספות והרא"ש חולקים והקשו מה הסברא שיעשה למומחה לכל המחלות שבעולם? ואינו דומה כלל לשור המועד שהוחזק שדרכו וטבעו לנגוח כל מי

אינם מומחים אבל הקמיעות הקודמות עצמם נחשבות קמיע מומחה ומותר לצאת בהם.

109. התוספות לעיל [נו, א] למדו מכאן שכל מה שמותר לצאת בו בשבת מותר גם להתירו ולקשור אותו ברשות הרבים ואין לחשוש שיטלטלנו. ומה שהברייתא הוצרכה לחדש זאת בקמיע יותר מאשר כל התכשיטים, משום שהיה אפשר לאסור זאת בקמיע שלא יראה שהוא אינו צריך אותו לרפואה [שהרי מתירון], וחידשה הברייתא שאפילו קמיע יכול להתירו ולקשורו.

110. רש"י. ומבואר מדבריו בתירוץ הגמרא שמדובר בברייתא על שלשה בני אדם משלשה חולאים שונים. והקשו הראשונים [ריטב"א בשם ר"י, ומרומז בתוספות ד"ה כל, שרש"י לא גרס כאחד] אם כן מהו הלשון כאחד? ותירץ